PROCES-VERBAL nr. 8
al ședinței Grupului Operațional pentru Romi (GO Roma)

Data: 23 septembrie 2026
Locația: Casa Naționalităților, str. Alexei Mateevici 109

Au participat:
Președintele GO Roma:
1. Ion Duminica, AO „Porojan"

Secretara GO Roma:
2. Natalia Chirilenco, Agenția Relații Interetnice

Membrii GO Roma:
3. Veaceslav Reabcinschii, director general, Agenția Relații Interetnice
4. Alisia Parfentieva, consultant superior, Serviciul politici în domeniul relațiilor interetnice, Ministerul Educației și Cercetării
5. Viorica Rozmerița, Coaliția „Vocea Romilor" – CVR
6. Sergiu Bugai, director programe, Asociația Obștească Coaliția „Vocea Romilor" – CVR
7. Vladimir Șuraru, președinte, Asociația Etnografică a Romilor
8. Șahin Rădița, Centrul Național al Romilor (CNR)
9. Elena Sîrbu, președintă, Platforma Femeilor Rome ROMNI (online)
10. Alla Marin, președintă, Uniunea Tinerilor Romi din Republica Moldova „Tărnă Rom"
11. Valeriu Căldăraru, Asociația Națională a Mediatorilor Comunitari (online)
12. Ion Bucur, Congresul Mediatorilor Comunitari
13. Alexei Preda, Asociația Obștească „Bahtalo Ker", or. Otaci (online)
14. Ludmila Caradag, Asociația Obștească „Vreau să cred", or. Ceadâr-Lunga (online)
15. Budulai Mișcoi, Organizația „Zdorovîi Gorod", or. Bălți (online)

Observatori:
16. Elena Cuijuclu, Oficiul ONU pentru Drepturile Omului în Republica Moldova
17. Andrei Cazacu, Oficiul Consiliului Europei la Chișinău (online)
18. Mirela Chiriac, Oficiul Consiliului Europei la Chișinău (online)
19. Katerina Rahanova, Agenția ONU pentru refugiați (UNHCR) Moldova (online)
20. Mihail Platinda, Fondul Națiunilor Unite pentru Copii (UNICEF) (online)
21. Marin Chihai, Fundația de binefacere „Caritas Moldova" (online)

Mediatori comunitari – 27

Total prezenți la ședință: 48

ORDINEA DE ZI:

Deschiderea ședinței și aprobarea ordinii de zi
A fost verificată prezența și s-a constatat întrunirea cvorumului legal de lucru.
Ordinea de zi a fost aprobată în unanimitate fără modificări.

1. Informarea privind implicarea interinstituțională sinergică a instituțiilor responsabile ale administrației publice centrale și locale și a organizațiilor societății civile rome și prorome în procesul desfășurării evenimentelor de comemorare organizate în perioada 2

august – 16 septembrie 2026, în contextul Zilei Europene de Comemorare a Victimelor Holocaustului împotriva Romilor în cel de-al Doilea Război Mondial

Natalia CHIRILENCO, Agenția Relații Interetnice, a prezentat raportul de sinteză privind programul național de evenimente dedicat comemorării victimelor genocidului împotriva romilor din timpul celui de-al Doilea Război Mondial și promovării valorilor democratice, respectului pentru drepturile omului și dialogului intercultural, desfășurat în perioada 3–11 august 2026.

Programul național a inclus circa 11 activități:

- Masă rotundă „Memoria Holocaustului romilor – lecții pentru prezent și viitor" – 3 august. Organizatori: Ministerul Educației și Cercetării, în colaborare cu Agenția Relații Interetnice și Asociația Etnografică a Romilor;
- Ceremonie solemnă de depunere de flori și dezvelirea Plăcii informativ-comemorative în memoria victimelor Holocaustului împotriva romilor în cel de-al Doilea Război Mondial (1939–1945) – 3 august, ora 15:00, podul de la Gara Visterniceni din municipiul Chișinău (str. Petricani 3).
  Organizatori: Ministerul Educației și Cercetării, Agenția Relații Interetnice, Coaliția „Vocea Romilor" din Republica Moldova. Partener de dezvoltare: Asociația Kontakte-Kohtaktbi e.V. din or. Berlin (Germania);
- Expoziție „Tragedia invizibilă: Holocaustul femeilor rome la Bug" – 3–6 august, Casa Naționalităților.
  Organizatori: Platforma Femeilor Rome ROMNI, Agenția Relații Interetnice;
- Eveniment public „Comemorarea Holocaustului romilor: memorie, demnitate și incluziune" - 5 august, orașul Hîncești, Complexul Istorico-Arhitectural Manuc Bey.
  Organizatori: Agenția Relații Interetnice, Consiliul Raional Hîncești, Asociația Etnografică a Romilor, Platforma Femeilor Rome ROMNI. Partener de dezvoltare: Fundația „Memorie, Responsabilitate și Viitor";
- Eveniment de comemorare dedicat victimelor Holocaustului romilor din timpul celui de-al Doilea Război Mondial – 7 august, s. Chetrosu, r-nul Drochia.
  Organizatori: Primăria s. Chetrosu, r-nul. Drochia și mediatorul comunitar, Agenția Relații Interetnice, Platforma Femeilor Rome ROMNI;
- Masă rotundă la Primăria mun. Orhei - 11 august.
  Organizatori: Agenția Relații Interetnice, Primăria mun. Orhei, Platforma Femeilor Rome ROMNI, în parteneriat cu Asociația Etnografică a Romilor.
- Activitate dedicată memoriei victimelor Holocaustului romilor – 8 august, orașul Bender.
  Organizatori: Asociația Etnografică a Romilor, ИЦ Днестр-Инфолекс, or. Bender;
- Activități educaționale desfășurate împreună cu tinerii romi în domeniul memoriei Holocaustului: proiecție video dedicată memoriei victimelor Holocaustului romilor și importanței educației istorice pentru noile generații; vizită de studiu la Auschwitz și Berlin – 3–7 august.
  Organizatori: AO Moldsolidaritate – Rețeaua Femeilor și Fetelor Rome, Uniunea Tinerilor Romi „Tărnă Rom". Parteneri de dezvoltare: EVZ Foundation, în cooperare cu Stiftung Denkmal für die ermordeten Juden Europas, ERIAC – European Roma Institute for Arts and Culture.

Au fost menționate rezultatele cheie ale activităților desfășurate:

1. A fost consolidată cooperarea interinstituțională și parteneriatul dintre autorități, societatea civilă romă și pro-romă și comunitățile locale.
2. A crescut implicarea mediatorilor comunitari în activități de educație și comemorare.
3. A fost asigurată o participare mai activă a tinerilor romi și o dimensiune intergenerațională a activităților.
4. Memoria Holocaustului romilor a fost abordată prin metode diverse: conferințe, lecții publice, expoziții, filme documentare, quiz-uri, publicații și evenimente comemorative.
5. A fost consolidată legătura dintre memoria Holocaustului, cultura, istoria și patrimoniul romilor.
6. Au fost dezvoltate exemple de implicare comunitară care pot fi valorificate și în alte localități.
7. A fost consolidată cooperarea cu partenerii de dezvoltare și organizațiile societății civile.

Elena SÎRBU, Platforma Femeilor Rome ROMNI, a informat despre absența plăcii comemorative instalate la Gara Visterniceni și despre suspiciunea că aceasta ar fi fost vandalizată.

Dorin LOZOVANU, reprezentantul Asociației de Geografie și Etnologie din Republica Moldova „EGEA-Moldova", precum și reprezentanta asociației partenere Kontakte-Контакты e.V. din Berlin au solicitat clarificarea împrejurărilor în care placa a dispărut, refacerea acesteia și identificarea unor măsuri pentru protejarea sa.

A fost prezentată, de asemenea, inițiativa *Uniunii „Tărnă Rom"* privind amenajarea unor locuri de comemorare în localitățile Visterniceni și Cosăuți. Propunerile se află în proces de pregătire și urmează etapele necesare de elaborare și coordonare, nefiind aprobate ca proiecte finale în cadrul acestei ședințe.
Agenția Relații Interetnice și-a exprimat disponibilitatea de a susține demersul Uniunii „Tărnă Rom", inclusiv prin acordarea suportului logistic necesar și asigurarea transportului.

Acțiuni convenite:

- Agenția Relații Interetnice va pregăti un demers către Inspectoratul de Poliție Rîșcani pentru examinarea circumstanțelor dispariției plăcii. Organizațiile interesate vor putea susține demersul comun.
- Partenerii care dețin macheta și caracteristicile plăcii vor transmite materialele către Agenția Relații Interetnice pentru evaluarea posibilității refacerii acesteia în forma inițială. Vor fi examinate și soluții de protecție la amplasare.
- Inițiativele Uniunii „Tărnă Rom" privind amenajarea unor locuri de comemorare la Visterniceni și Cosăuți vor fi coordonate în continuare cu autoritățile și organizațiile implicate. Agenția Relații Interetnice va sprijini logistic o deplasare la Cosăuți, în funcție de programarea participanților.

2. Informarea privind implementarea proiectului UNICEF „Consolidarea sistemului educațional din Moldova pentru cei mai defavorizați copii" prin pilotarea Programului de Educație Accelerată (PEA)

Din motive întemeiate, dezbaterea acestui subiect a fost reprogramată pentru ordinea de zi a

ședinței viitoare.

3. Cu privire la situația școlarizării copiilor romi din satele Cneazevca și Vozneseni din raionul Leova.

4. Examinarea răspunsului nr. 26-02/5-4 din 20.08.2026, elaborat de Președintele raionului Leova la solicitarea Coaliției „Vocea Romilor" din Republica Moldova, cu privire la fuziunea prin absorbție a IP Gimnaziul Sărăteni (instituție absorbantă) cu IP Gimnaziul Cneazevca (instituție absorbită)

Aliona CARAFIZI, reprezentanta Direcției Învățământ Leova, a comunicat că nouă elevi romi din satele Cneazevca și Vozneseni sunt înscriși la Gimnaziul Sărăteni. Potrivit informației prezentate, transportul școlar este organizat în două curse: elevii claselor primare revin după încheierea lecțiilor lor, iar elevii din clasele gimnaziale, potrivit propriului orar. Această organizare răspunde îngrijorării părinților că elevii mici ar putea aștepta până la finalul lecțiilor celor mari.

A fost examinat răspunsul nr. 26-02/5-4 din 20 august 2026, transmis Coaliției „Vocea Romilor", referitor la fuziunea prin absorbție a Gimnaziului Cneazevca de către Gimnaziul Sărăteni. Reprezentanții societății civile au salutat asigurarea școlarizării și a transportului, dar au cerut continuarea analizei privind alegerea instituției absorbante, condițiile din cele două școli și distanțele parcurse. Președintele raionului Leova a recunoscut că dotările de la Cneazevca necesită examinare în continuare și a arătat că subiectul organizării rețelei școlare nu este încheiat.

Concluzie: S-a luat act de școlarizarea celor nouă copii și de programul de transport comunicat de Direcția Învățământ Leova. Situația infrastructurii școlare și a reorganizării instituțiilor rămâne în examinarea autorităților locale. Membrii GO Roma pot reveni la subiect în cazul apariției unor dificultăți privind accesul efectiv la educație.

5. Informarea privind implicarea interinstituțională a organizațiilor societății civile rome și pro-rome în procesul de elaborare a Programului pentru susținerea populației de etnie romă din Republica Moldova pentru anii 2027–2030

Informarea planificată din partea raportorilor nu a putut fi prezentată integral. În discuție s-a menționat că proiectul programului se află în etapa de examinare de către Comisia Europeană. Participanții au evidențiat consultările cu organizațiile rome și mediatorii comunitari și au insistat ca măsurile viitoare să fie însoțite de resurse financiare și de priorități clare.

Elena Cuijuclu, reprezentanta Oficiului ONU pentru Drepturile Omului, a apreciat participarea extinsă la consultări și a recomandat continuarea acestui mod de lucru și pentru politicile privind memoria Holocaustului.

Următorul pas: Se va solicita raportorilor, pentru o ședință ulterioară, o informare completă privind stadiul elaborării Programului și finanțarea acțiunilor prevăzute.

6. Examinarea subiectului privind utilizarea în Republica Moldova a termenilor „antițigănism", „antigypsyism" și „rasism anti-rom", în contextul procesului de elaborare a Planului de acțiuni pentru anii 2027–2030 privind promovarea culturii memoriei

Holocaustului în vederea combaterii antisemitismului, xenofobiei şi altor forme de discriminare rasială

Au fost discutate formele terminologice „antiţigănism", „antigypsyism" şi „rasism anti-rom", inclusiv din perspectiva raportării acestora la autodenumirea comunităţii, a utilizării în documentele internaţionale şi a adecvării pentru documentele normative în limba română. Membrii GO Roma au exprimat opinii diferite cu privire la utilizarea acestor termeni.

Vladimir Şuraru, Asociaţia Etnografică a Romilor, a recomandat formularea „antigipsismul (rasismul anti-rom)".

Elena SÎRBU, Platforma Femeilor Rome ROMNI, şi *Alla MARIN, Uniunea Tinerilor Romi „Tărnă Rom"*, au propus utilizarea termenului „antigypsyism", utilizat în documentele instituţiilor Uniunii Europene, inclusiv ale Comisiei Europene şi Consiliului UE, în contextul prevenirii şi combaterii rasismului şi discriminării împotriva romilor.

Totodată, *Elena SÎRBU* a propus distribuirea unei note de poziţie elaborate de Platforma Femeilor Rome ROMNI, în vederea examinării acesteia şi, eventual, a susţinerii poziţiei formulate de către alte organizaţii.

Viorica Rozmerița, Coaliția „Vocea Romilor" – CVR, a optat pentru termenul „anti-Roma racism" – „rasism anti-rom", utilizat pentru a clarifica natura fenomenului.

S-a menţionat că discuţia privind terminologia are caracter de consultare şi nu a presupus alegerea sau aprobarea unui termen prin vot.

Concluzie: Opiniile şi argumentele formulate vor fi comunicate în cadrul consultărilor pentru planul de acţiuni privind memoria Holocaustului; nu a fost adoptată o formulă terminologică unică.

7. Cu privire la organizarea alegerilor preşedintelui Grupului Operaţional pentru Romi pentru următorul mandat

Veaceslav REABCINSCHII, directorul Agenţiei Relaţii Interetnice, a amintit prevederile pct. 7 din Regulament privind exercitarea preşedinţiei şi încheierea mandatului curent.

Organizaţiile membre cu drept de vot au fost invitate să înainteze candidaturi şi să le comunice prin intermediul platformei WhatsApp înainte de şedinţa următoare.

S-a discutat necesitatea evidenţei corecte a participării fizice şi online şi a implicării active a organizaţiilor membre; nu s-a decis excluderea vreunei organizaţii.

Următorul pas: Propunerile de candidaturi vor fi transmise în grupul de comunicare WhatsApp al membrilor, iar alegerea va fi organizată la şedinţa următoare, cu respectarea regulamentului.

8. Diverse

Alla MARIN, Uniunea Tinerilor Romi „Tărnă Rom", a semnalat dificultăţile privind accesul copiilor romi refugiaţi din Ucraina la educaţie, precum şi perspectiva închiderii Centrului de plasament din Cărpineni, raionul Hînceşti, în luna noiembrie. În acest context, au fost solicitate informaţii din partea instituţiilor abilitate privind soluţiile disponibile pentru cazare, şcolarizare şi acordarea sprijinului social.

Katerina ROHANOVA, Agenția ONU pentru Refugiați (UNHCR), a propus coordonarea unei vizite și a unei discuții la Cărpineni, cu participarea reprezentanților organizațiilor rome și, dacă este posibil, ai Agenției Relații Interetnice, pentru clarificarea situației privind Centrul de plasament pentru refugiați și copii neînsoțiți din Ucraina. Detaliile privind organizarea și aspectele logistice urmează a fi comunicate în grupul de lucru al platformei WhatsApp.
S-a propus invitarea instituțiilor competente, în special a Ministerului Muncii și Protecției Sociale, precum și a autorităților din educație și a UNHCR, după clarificarea situației la fața locului.

Veaceslav REABCINSCHII, directorul Agenției Relații Interetnice, a prezentat noile inițiative ale Agenției menite să sprijine activitatea mediatorilor comunitari și a organizațiilor rome. Mecanismul de sprijin prevede acordarea de suport financiar, în bază de proiect, pentru realizarea activităților comunitare destinate populației de etnie romă, în cuantum de până la 20 000 de lei pentru activitățile desfășurate de un mediator comunitar și de până la 40 000 de lei pentru proiectele organizațiilor rome.
S-a precizat că finanțarea va fi asigurată din resurse bugetare, iar activitățile urmează să fie realizate în cadrul exercițiului bugetar 2026.
Agenția Relații Interetnice va informa ulterior cu privire la modul și condițiile de aplicare pentru obținerea sprijinului financiar în bază de proiect.

Elena Cuijuclu, reprezentanta Oficiului ONU pentru Drepturile Omului, a solicitat prezentarea informațiilor de către Ministerul Sănătății privind accesul refugiaților din Ucraina aflați în raioanele din stânga Nistrului la servicii medicale.

Acțiuni convenite:

- Organizarea unei vizite la Centrul de plasament din Cărpineni, raionul Hîncești, cu participarea reprezentanților organizațiilor rome și ai Agenției ONU pentru Refugiați (UNHCR).
- Invitarea reprezentanților Ministerului Muncii și Protecției Sociale pentru prezentarea soluțiilor disponibile privind cazarea și acordarea sprijinului social refugiaților din Ucraina.
- Diseminarea de către Agenția Relații Interetnice a Regulamentului privind acordarea sprijinului financiar, în bază de proiect, mediatorilor comunitari și organizațiilor rome, precum și informarea privind modul și condițiile de aplicare.
- Invitarea reprezentanților Ministerului Sănătății pentru prezentarea informațiilor privind accesul refugiaților din Ucraina aflați în raioanele din stânga Nistrului la servicii medicale.

S-a decis:

1. Agenția Relații Interetnice va pregăti un demers către Inspectoratul de Poliție Rîșcani pentru examinarea circumstanțelor dispariției Plăcii informativ-comemorative în memoria victimelor Holocaustului împotriva romilor în cel de-al Doilea Război Mondial. Organizațiile societății civile rome și pro-rome vor putea susține demersul comun.
2. Partenerii care dețin macheta și caracteristicile plăcii vor transmite materialele către Agenția Relații Interetnice pentru evaluarea posibilității refacerii acesteia în forma inițială și examinarea unor soluții de protecție la amplasare.

3. Agenția Relații Interetnice va sprijini logistic inițiativele Uniunii „Tărnă Rom" privind amenajarea unor locuri de comemorare la Visterniceni și Cosăuți, inclusiv deplasarea la Cosăuți, în funcție de programarea participanților.

4. Membrii Grupului Operațional pentru Romi vor transmite, prin grupul de comunicare WhatsApp, propunerile de candidaturi pentru funcția de președinte pentru următorul mandat. Alegerea președintelui GO Roma va avea loc în cadrul ședinței următoare, planificată pentru luna octombrie, cu respectarea prevederilor pct. 7 din Regulament.

5. Organizarea unei vizite la Centrul de plasament din Cărpineni, raionul Hîncești, cu participarea reprezentanților organizațiilor rome și ai Agenției ONU pentru Refugiați (UNHCR).

6. Invitarea reprezentanților Ministerului Muncii și Protecției Sociale pentru prezentarea soluțiilor disponibile privind cazarea și acordarea sprijinului social refugiaților din Ucraina.

7. Diseminarea de către Agenția Relații Interetnice a Regulamentului privind acordarea sprijinului financiar, în bază de proiect, mediatorilor comunitari și organizațiilor rome, precum și informarea privind modul și condițiile de aplicare.

8. Invitarea reprezentanților Ministerului Sănătății pentru prezentarea informațiilor privind accesul refugiaților din Ucraina aflați în raioanele din stânga Nistrului la servicii medicale.

9. Subiectul privind implementarea proiectului UNICEF „Consolidarea sistemului educațional din Moldova pentru cei mai defavorizați copii" prin pilotarea Programului de Educație Accelerată (PEA) va fi inclus pe ordinea de zi a ședinței următoare.

10. S-a luat act de informația privind școlarizarea celor nouă copii romi din satele Cneazevca și Vozneseni și de organizarea transportului școlar. Membrii GO Roma vor putea reveni la subiect în cazul apariției unor dificultăți privind accesul efectiv la educație.

11. Opiniile și argumentele formulate privind utilizarea termenilor „antițigănism", „antigypsyism" și „rasism anti-rom" vor fi comunicate în cadrul consultărilor pentru Planul de acțiuni 2027-2030 privind promovarea memoriei Holocaustului și a culturii toleranței în vederea combaterii rasismului, antisemitismului, xenofobiei și altor forme de intoleranță.

Președinte al Grupului Operațional pentru Romi (GO Roma) **Ion DUMINICA**

Ex.: Natalia Chirilenco
Email: natalia.chirilenco@ari.gov.md